

Uroš Kunaver

PREDAVANJA IN DRUGI IZOBRAŽEVALNI DOGODKI

Ena od aktivnosti našega društva je tudi organizacija različnih predavanj in podobnih dogodkov na temo jamarstva in z njim povezanih dejavnosti. V okviru rednih torkovih predavanj, ki jih vsak mesec prirejamo v prostorih Oddelka za Biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, smo v preteklem letu gostili 6 predavanj. Od tega sta bili dve predavanji strokovne (biološke in geološke) narave, dve predavanji sta opisovali jamarške ekspedicije v tujino; na enem je bila predstavljena dejavnosti hrvaških jamarjev in na enem projekcija jamskih fotografij.

Špela Borko, 10. 1. 2017: Predavanje »Življenje v globinah Trnovskega gozda«

Ko jamar razmišlja o jamskih živalih in njihovem okolju, najverjetneje najprej pomisli na jame nižinskega krasa ter ikonične vrste, kot sta človeška ribica in drobnovratnik. Le malokdo pa bi pestrost jamskega življa povezal z ledenicami, visokogorskimi jamami in velikimi globinami. Tako ekstremno okolje, daleč od sončne svetlobe, hladno in temno, pač ne more biti življenju prijazno?

Ljubezen do globokih jam v povezavi s študijem biologije je rodila magistrsko nalogo, v kateri se avtorica Špela Borko sprašuje, ali je globoka jamska favna res posebna. Če ni posebna, pa sledi vprašanje, kako je v globine prišla in čemu je v resnici podobna. Odgovore je iskala v jamah Trnovskega gozda. Izkazalo se je, da se globoko v nedrjih Trnovskega gozda skriva pravcato mrgolišče raznolikih nevretenčarjev. Mnogo različnih hroščev, pajki in pršice, pa tiste čudne živali, ki se jim reče skakači, dvojnonoge in dvorepke; nekateri dobro poznani, drugi novi za znanost. Predavateljica Špela Borko nam je predstavila prebivalce te kraške planote in ugotovitve, do katerih je prišla. 40 terenskih dni v 10 različnih jamah ni minilo brez prigod in dogodivščin – opisov zabavnega dela projekta »Zaključek študija« zato ni manjkalo.

Uroš Kunaver, 7. 2. 2017: Projekcija fotografij »Jame iz golobje perspektive«

Avtor je predstavil izbor fotografij, ki so nastale v zadnjih petih letih, odkar se je po daljšem premoru spet začel aktivno ukvarjati z jamarstvom in jamsko fotografijo.

Lovel Kukuljan, 4. 4. 2017: Predavanje »Onstran Snežnika - jamarške raziskave Šverde«

Gozdnato, nenaseljeno in močno zakraselo območje Snežnika se nadaljuje tudi čez mejo na hrvaško stran v Gorski kotar, ki je med jamarji bolj znano kot Šverda. Člani speleološke udruge »Estavela« iz Kastva jo raziskujejo od leta 2005. Tekom nešteto raziskovalnih akcij in devetih jamarških taborov so raziskali 125 jam, od katerih je deset

globljih od 100 metrov, tri pa so globlje od 250 m, s čimer sodijo na seznam najglobljih jam na Hrvaškem. Širša okolica Šverde je še vedno popolnoma neraziskana in ponuja možnosti novih obetavnih jamarških odkritij.

France Šušteršič, 23. 5. 2017: Predavanje »Dinarske vrtače«

Na predavanju smo najprej spoznali osnovno geometrijo dinarskih vrtač in procese, ki jih (pre)oblikujejo. V nadaljnjem je bil predstavljen konceptualni model, ki skupaj s predavateljevimi terenskimi meritvami temelji na Čarjevih spoznanjih. Dobljena enačba obtežilne funkcije omogoča vsaj približno simulacijo večanja vrtače v času, kakor pač variiramo konstante. Pokaže se, da je obdobje, ko se »protovrtača« preoblikuje v »zrelo« vrtačo, kratko. Kasneje se linearne dimenzije vrtač večajo vse počasneje po kvadratni postopici. Če se nam vrtače na isti lokaciji zdijo približno »enako velike«, še ne pomeni, da bi nastale vsaj približno istočasno, pač pa z večjo starostjo medsebojne razlike postajajo vse manj razločljive. Na ta način še bolj izstopijo res velike vrtače, ki bi – če bi procesi bili vsaj podobni – bile nerazumno stare. Bolj verjetno je, da gre za fantome »tumorov udornic«, ki so nastale, ko je površje bilo vsaj nekaj 100 m nad današnjim.

Klemen Mihalič, 14. 11. 2017: Predavanje »Mehika: 15 dni pod zemljo«

"Ko ti rečejo, da greš za nekaj dni v jamo in s sabo vzameš samo en komplet spodnjic, na koncu pa se zgodi, da pod zemljo preživiš 15 dni, vmes še sodeluješ v mini reševalni akciji, raziskuješ deviške rove na globini več kot 1000 metrov in se boriš z glasovi v glavi ..."

V začetku letošnjega leta se je Klemen Mihalič, član Jamarskega kluba Novo mesto, kot edini predstavnik iz Slovenije pridružil pisani mednarodni ekipi jamarjev pri raziskovanju globokih jam v Mehiki. Glavni cilj odprave je bil odkriti nadaljevanje Sistema Cheve, kar bi lahko dosegli s težavnim potapljanjem v sifonih na globini skoraj 1500 metrov ter z raziskovanjem še neodkritih suhih rogov.

Anton Brancelj, 12. 12. 2017: Predavanje »Jame v Kirgizistanu: mit ali resnica?«

Med 16. in 30. 7. 2017 je »Foundation for the preservation and exploration of caves« iz Biškeka (Kirgizija) povabila jamarje in biologe na mednarodno odpravo. Odprave se je udeležilo dvanajst Angležev, po en Slovenec in Američan, vodil pa jo je kirgiški geolog. Raziskave so potekale v sušnem predelu na jugo-zahodnem delu države. Poleg jamarjev, katerih nalogi sta bila iskanje in raziskovanje jam, sta bila v skupini še dva biologa, specialista za jamske

živali.

Kljub temu, da so bili rezultati pod pričakovanji, so si člani odprave nabrali zanimive izkušnje – tako s pokrajino in jamami, kot tudi z jamskimi živalmi.

Jurij Kunaver in Jure Košutnik, 16. 1. 2018: Predavanje »Posebnosti ledenih jam v Sloveniji in monitoring ledenice G2«

Ledene jame v zmernih geografskih širinah so izredno zanimive s speleološkega in klimatološkega vidika. Že same po sebi so posebnost med jamami, vse več raziskovalcev pa si je enotnih, da so tudi izredno učinkovit pokazatelj podnebnih sprememb. Na predavanju smo se seznanili s splošnimi značilnostmi ledenih jam ter si ogledali nekaj rezultatov njihovega raziskovanja v Sloveniji v zadnjih letih. Predavanje smo zaključili s 50 let trajajočim monitoringom ledene jame G2 na Kaninu. Jama G2 ima udoren vhod, je pretežno vodoravna, v njej pa se nahaja leden čep, ki se je v času opazovanj izrazito umaknil.

Poleg omenjenih torkovih predavanj so člani društva organizirali tudi nekaj predavanj in drugih dogodkov na različnih lokacijah po Sloveniji in v tujini.

Špela Borko, 8. 3. 2017, Plezalni center, Ljubljana; 26. 5. 2017, Klub Jedro, Medvode in 9. 5. 2017, Rotary klub, Brdo pri Kranju: Predavanje »Potovanje skozi goro«

6 dni, 1.5 km vrvi, 2500 preplezanih višinskih metrov. Ozki meandri, 200 m globoka brezna in ogromne dvorane. Iracionalna gonja za rekordom nas je gnala v preseganje lastnih meja in uspelo nam je: Slovenija je bogatejša za novo jamo, globljo od 1000 m, mi pa korak bližje k sanjam o podzemni povezavi med vršaci in dolino.

Življenje se prične za mejo udobja in le-tega v teminah podzemlja prav gotovo ni (ali pač?). Raziskovalci kaninskih globočin so obiskovalcem predstavili čar neznanega, ki jih vedno znova vleče v temo, vlago in mraz. Da ne bi mislili, da gremo le navzdol – v iskanju nadaljevanj so opravili tudi kar nekaj zanimivih plezalskih podvigov.

Uroš Kunaver, 10. 5. 2017 do 30. 9. 2017, CTK, Ljubljana: Razstava »Lepote kraškega podzemlja«

Velik del Slovenije je kraškega značaja, od matičnega Krasa, preko notranjskega in dolenskega krasa do visokogorja Julijskih in Kamniških Alp. Pod značilnim kraškim površjem se skriva preko 12000 kraških jam. V njih najdemo osupljivo bogastvo različnih apnenčevih oblik od bogatega kapniškega okrasja jam na matičnem Krasu do od vode izdolbenih podzemnih kanjonov in ogromnih podornih dvoran gorskih jam. Le nekatere od teh jam so dostopne obiskovalcem brez jamarske opreme in znanja. V večini od njih pa se je potrebno plaziti po blatu, skozi ožine

ali premagovati tudi do več stometrskih brezna. Namen razstave je bil širši javnosti približati ta prelep – pa tudi nevaren – podzemski svet.

Primož Presetnik, 12. 5. 2017: Predavanje v okviru izobraževanja kriminalistične policije

V okviru rednega izobraževanja kriminalistov smo izvedli izobraževanje o problematiki varovanja jamskih živali, ki mu je sledil prikaz situacije na terenu (v jami Trbiška zijalka). Izobraževanje je potekalo v Mozirju prav na rojstni dan našega društva, kar je pri omembi povzročilo tudi spontan aplavz prisotnih. Prisostvovalo je 24 udeležencev. Primož Presetnik je predaval o raziskovanju podzemnih jam, sodelovalo pa je še več predavateljev iz ostalih organizacij. Glede na pogovore v jami in kasnejše odzive menimo, da je bilo izobraževanje koristno za vse udeležence, terenski jamski del pa je navdušil vse prisotne kriminaliste.

Matic Di Batista, junij 2017: Predavanje za Bernski jamarski klub

Predstavljena je bila dejavnost našega društva.

Jure Košutnik, 25. 8. 2017, Dolenjski jamarski tabor 2017: Predavanje o čistilnih akcijah DZRJL v sklopu predstavitve projekta Life Kočevska

Na predavanju so bile predstavljene čistilne akcije v okviru projekta Life Kočevska.

Špela Borko, 2. 12. 2017, Kulturni dom Bovec: Predavanje na srečanju »Kaninsko podzemlje – Leto presežkov«

Raziskave na Kaninu, Rombonu in okoliških gorah potekajo že vse od 60-ih let prejšnjega stoletja. Že več kot desetletje na gori poteka nekaj vsakoletnih raziskovalnih taborov ter mnogo krajših raziskovalnih akcij, na katerih jamarji in jamarke prodirajo vse globlje v nedrja gore, meter za metrom. Tekom let je bilo odkritih mnogo zanimivih jam in preseženih mnogo rekordov. Leto 2017 je bilo še posebno uspešno, saj je jamarjem uspelo prodreti globlje od 1000 m kar v treh jamah. To je dosežek svetovnega merila, ki mu le malo kateri visokogorski kras lahko konkurira.

Društvo je organiziralo tudi podelitev Nagrade Viljema Puticka 7. 3. 2017 v prostorih Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, ter soorganiziralo srečanje »Kaninsko podzemlje – Leto presežkov«, ki je bilo 2. 12. 2017 v Kulturnem domu Bovec.

Vsem, ki so nam omogočili, da smo lahko izvedli omenjena predavanja in druge dogodke, se lepo zahvaljujemo, še posebej pa Oddelku za Biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, ki gosti naša redna torkova predavanja.